

**КОНФЕРЕНЦІЯ МАЄ НА МЕТІ УВІКОВІЧНИТИ
ПАМ'ЯТЬ ВОЇНІВ-СХОДОЗНАВЦІВ
Святослава ГОРБЕНКА
Дениса АНТИПОВА
Ігоря ВОЄВОДИНА
Анастасії МАР'ЯНЧУК**

**CONFERENCE IS DEDICATED TO IMMORTALIZING
THE MEMORY OF SOLDIER-ORIENTALISTS
Svyatoslav HORBENKO
Denys ANTIPOV
Ihor VOIEVODIN
Anastasiia MARIANCHUK**

*Збірник присвячується пам'яті
нашої випускниці Марини Гоменюк,
яка загинула у травні 2026 року
внаслідок російського ракетного удару по Києву*

*Issue is dedicated to the memory
of our graduate, Maryna Homeniuk,
who died in May 2026
as a result of a russian missile strike on Kyiv*

***ПРИСВЯЧЕНО ПАМ'ЯТІ УСІХ ЗАГИБЛИХ СХОДОЗНАВЦІВ
У НАСЛІДОК РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В УКРАЇНІ***

***IN MEMORY OF ALL ORIENTALISTS
WHO DIED DUE TO RUSSIAN AGGRESSION IN UKRAINE***

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра мов і літератур Далекого Сходу та Південно-Східної Азії
Корейський освітній центр в Україні
Освітньо-культурний центр "Інститут Конфуція"
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
ГО "Всеукраїнська Асоціація Викладачів Японської Мови"
Українсько-Японський центр КПІ ім. Ігоря Сікорського

НАУКОВІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ СХОДОЗНАВЦІВ

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції

5 травня 2026 року
Київ, Україна

За загальною редакцією:
проф. Г. Ф. Семенюка, проф. О. В. Асадчих, д-ра філософії Д. В. Андріанова

УДК 811.521/.581(075.8)

НЗ2

Головний редактор:

Семенюк Г. Ф., д-р філол. наук, проф., директор ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Відповідальні за випуск:

Асадчих О. В., д-ка пед. наук, проф. ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Андріанов Д. В., д-р філос. з філології ННІ філології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

Адреса редакційної колегії: Навчально-науковий інститут філології (ауд. 8), бульвар Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601; тел. (044)239-31-17, e-mail: orientalconfknu@gmail.com

Наукові читання пам'яті загиблих сходознавців : матер. III Міжнар. наук.- НЗ2 практ. конф. (5 травня 2026 року, м. Київ, Україна). / за заг. ред. Г. Ф. Семенюка, О. В. Асадчих, Д. В. Андріанов. Київ: ВПЦ "Київський університет, 2026. 347 с.

ISBN 978-966-933-440-4

До збірника увійшли матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції "Наукові читання пам'яті загиблих сходознавців" (5 травня 2026 року, м. Київ, Україна). Ця конференція присвячена увіковіченню пам'яті воїнів-сходознавців Святослава Горбенка, Дениса Антіпова, Ігоря Воеводіна, Анастасії Мар'янчук, і всіх сходознавців, які загинули внаслідок російської агресії в Україні. Тези висвітлюють різні аспекти актуальних досліджень у лінгводидактиці, мовознавстві, літературознавстві, перекладознавстві східних та інших мов.

Матеріали подаються в авторській редакції

УДК 811. 52.581(075.80)

© Автори статей, 2026
ISBN 978-966-933-440-4 © Київський національний університет імені Тараса Шевченка,
ВПЦ "Київський університет", 2026

**Taras Shevchenko National University of Kyiv
Educational and Scientific Institute of Philology
Department of Languages and Literatures
of the Far East and Southeast Asia
Korean Education Center in Ukraine
Educational and Cultural Center "Confucius Institute"
at Taras Shevchenko National University of Kyiv
All-Ukrainian Association of Japanese Language Teachers, UAJLT
Ukrainian-Japanese Center of the Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute**

SCHOLARLY READINGS IN MEMORY OF THE FALLEN ORIENTALISTS

**Proceedings of the
III International Scientific and Practical Conference**

May 5, 2026
Kyiv, Ukraine

Editors of the proceedings Prof. H. Semenyuk, Prof. O. Asadchykh, PhD D. Andrianov

UDC 811.521/.581(075.8)

H32

Editorial Board:

Semenyuk H., Doctor of Philology, Professor, Director of the Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Responsible for the publication:

Asadchykh O., Doctor of Pedagogical Sciences, Professor of the Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Andrianov D., PhD in Philology, Educational and Scientific Institute of Philology, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

Editorial Board Address: Educational and Scientific Institute of Philology (Room 8), 14 Taras Shevchenko Boulevard, Kyiv, 01601; tel. (044)239-31-17, e-mail: orientalconfknu@gmail.com

Scholarly readings in memory of the fallen orientalists : proceedings of the H32 III International scientific and practical conference (5 May 5, 2026 Kyiv, Ukraine). / under the general editorship of H. Semenyuk, O. Asadchykh, D. Andrianov. Kyiv: PPC "Kyiv University", 2026. 347 p.

ISBN 978-966-933-440-4

The collection contains the proceedings of the Third International Scientific and Practical Conference "Scientific Readings in Memory of the Fallen Orientalists" (May 5, 2026, Kyiv, Ukraine). This conference is dedicated to immortalizing the memory of soldier-orientalists Svyatoslav Horbenko, Denys Antipov, Ihor Voievodin, Anastasiia Marianchuk, and all Orientalists who died as a result of Russian aggression in Ukraine. The abstracts highlight various aspects of current research in language pedagogy, linguistics, literary studies, and translation studies of Oriental and other languages.

The materials are published in the authors' original edition.

UDC 811. 52.581(075.80)

ISBN 978-966-933-440-4

© Authors of the articles, 2026
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing and Polygraphic Center "Kyiv University", 2026

ЗМІСТ

ЛІНГВОДИДАКТИКА ІНОЗЕМНИХ МОВ

АСАДЧИХ Оксана	
Роль штучного інтелекту в методиці викладання перекладу з ієрогліфічних мов: виклики та перспективи	19
АНДРІАНОВ Дмитро	
Трансформація лінгводидактичної парадигми: застосування штучного інтелекту в підготовці філологів-корейців	23
БОНДАР Анна	
Зміст компетенцій з історичної граматики японської мови	27
ЕГВА Хіроюкі	
Аналіз ставлення українських студентів до використання штучного інтелекту в навчанні письма японського мовою (на матеріалі курсів "Японська мова: середній рівень" і "Японська мова: просунутий рівень")	31
ГОШ Мрідула	
Розвиток публічної дипломатії України в контексті вивчення мов Південної та Східної Азії	37
ХА Тхі Ван Ань	
Створення емоційного піднесення на занятті як мотивація для досягнення високих результатів навчання	41
ПОТОРОЧА Дмитро, САВЧЕНКО Алла	
Ігровий метод навчання китайської мови як спосіб створення мовного середовища в учнів старшої школи	45
ВАЩУК Дмитро, АСАДЧИХ Оксана	
Японськомовна фонетична компетентність у сучасній лінгводидактиці	50
Ю Мі Гунг	
Сучасне становище та майбутнє студентів-корейців КНУ імені Тараса Шевченка в розпал війни (на прикладі першокурсників)	54

СХІДНОМОВНІ ЛІНГВІСТИЧНІ СТУДІЇ

БРЯНЦЕВ Володимир	
Роль англійської мови як посередника у відтворенні змісту японських текстів українською	61
ФІЛОНОВА Вікторія, МАЕДЖІМА Томоко	
Особливості японської комунікації на прикладі виразів відмови 断り表現	65
ГОБОВА Євгенія	
Інформаційна селекція та контроль дискурсу: Китай і війна в Україні	70
ГОРБЕНКО Артем	
Лінгвопрагматичні стратегії перемикування кодів у сучасному китайському медіадискурсі	73
ІСАЄВА Наталя	
Російсько-українська війна в китайських масмедіа	79
ІЩЕНКО Анастасія	
Лінгвокультурологічна специфіка конглішу як результат гібридизації корейського й англомовного комунікативних просторів	83

КІНДЖИБАЛА Оксана	
Термінознавчі та дискурсивні аспекти перекладу корейських текстів	88
КОМАРНИЦЬКА Тамара	
Особливості мови японських модних гламурних журналів.....	92
КОМІСАРОВ Костянтин, БОРИШПОЛЕЦЬ Юлія	
Етикет непрямості: японські мовні засоби уникнення категоричності як інструмент збереження гармонії.....	97
КОНОНЕНКО Яна	
Прагматичний потенціал лексичних інновацій у споживацькій культурі сучасного Китаю	102
КОРНЄВА Ірина	
Лінгвокультурні особливості перекладу фразеологізмів кримськотатарської мови (на матеріалі творів Юсуфа Болата).....	106
КОРОЛЬОВА Владислава	
Функції та особливості перекладу звуконаслідувальних і дієзображальних слів у манзі та веб-коміксах.....	109
КОЗМІН Михайло	
Проблеми перекладу культурно-маркованої лексики в українській локалізації корейського кінотексту.....	113
КОЗОРІЗ Олександр	
Автоматичне pos-тегування, морфологічний та синтаксичний аналіз тексту китайської мови	119
КРАВЕЦЬ Олена	
Вплив цифрової комунікації на формування молодіжних мовних абревіацій у японському мережевому дискурсі.....	128
КИРИК Ольга	
Переклад культурно маркованої лексики в японських народних казках: лінгвокультурний аспект	133
ЛЕПСЬКА Вікторія	
Трансформація корейських фразеологізмів у мережевому дискурсі	137
ЛІКСУНОВА Софія, НЕСТЕРЕНКО Ольга	
Особливості репрезентації стереотипного образу іноземця в китайськомовному гумористичному дискурсі	142
ЛОГВИН Марта	
Між суто фразеологізмом і терміном: чен'ю в китайськомовному дискурсі про історію мистецтв	148
МАЕДЗІМА Томоко, ФІЛОНОВА Вікторія	
Зміни у використанні ієрогліфіки починаючи з епохи Мейджі: післявоєнні мовні реформи	153
МАКАРОВА Ольга	
Мовна гра Льюїса Керролла як об'єкт перекладу гінді, турецькою, кримськотатарською мовами	157
МАРТИНЮК Станіслав	
Фонетична глухота до звуку [f] як спільний знаменник української, санскриту та індонезійської мов.....	161
МАТЮК Іван, НЕЧИПОРЕНКО Богдан	
Лінгво культурологічний аспект компліментів у китайськомовному електронному дискурсі	167

ОКСІНЬ Наталія

Медіативна роль англійської мови у трансляції корейських термінологічних стандартів зовнішньоекономічної діяльності..... 177

ПЕТРОВСЬКА Олександра

Мова шкільного харчування: лінгвістичний аналіз сленгу південнокорейських підлітків..... 185

ПІДВОЙНИЙ Володимир

Етапність розвитку кримськотатарської лексикографічної традиції 189

ПИЛИПЕНКО Анастасія

Когнітивна фразеологія та цифрова етнолінгвістика: трансформація культурних кодів у мережевому дискурсі 192

САФ'ЯНОВА Марія

Лексика нерухомості в японській мові: діахронічний і функціонально-стилістичний аналіз 196

САНДРОВИЧ Тимур, ТОПОЛЬНЯК Олексій

Особливості класифікації звуконаслідувальної лексики у серії доджінші "Легенди війни" Мацуді Джюко 201

ШЕВЧЕНКО Ольга, ДИБСЬКА Тетяна

Особливості україномовного перекладу специфічної спортивної лексики у манзі й аніме..... 205

СТАРОЩУК Вероніка, МАКОВСЬКА Марія

Вербальні засоби репрезентації естетичних цінностей у китайськомовній рекламі косметичних засобів літератури країн сходу..... 209

ЛІТЕРАТУРИ КРАЇН СХОДУ**БАРАНЧУК Христина**

Традиції та новаторство у творчості Лі Гвансу: літературні новації в романі "Безсердечність" (무정, 1917) 214

БОРИСИК Анастасія

Вплив західної літератури на творчість Кім ока: запозичення та оригінальність 218

БОТВІНКІН Юрій, ЗУБОК Валерія

Психологічна проза в сучасній літературі гінді (на матеріалі роману Маніши Кульшрештх "Петля сну")..... 224

БУРКАЛО Валерія

Антияпонська тематика в поезії Лі Санхва: художні засоби та ідейний зміст..... 228

ЧЕРКАСОВА Даріна, ДОВЖЕНКО Катерина

Стратегії художньої репрезентації колективної травми в літературах України та Кореї: компаративний аспект..... 232

ДАШКІЄВ Ярослав

Колективна пам'ять і політика забуття в романі Ма Цзяня "Китайська мрія" 238

ДЕЙНЕГА Каріна

Символізм як засіб національного опору: поетичні стратегії Хон Сайона в добу японської колонізації 242

ДІДЕНКО Єлизавета

Синтез модерністської поетики та конфуціанської естетики у малій прозі Бай Сяньюна (на матеріалі збірки "Тайбейці")..... 247

ДЖУ Гьонук	
Авторські виноски як місця культурного посередництва: порівняльний аналіз англійських та українських перекладів Кім Чжйон, народженої 1982 року	250
КІМ Суквон	
Дослідження характеристик і сучасних цінностей корейських народних оповідань: особливості усної літератури, легенд і народних пісень	255
КОСЕНКО Шахіде	
Образ жінки в творчості Хайріла Анвара в період воєнних років.....	261
КУЗАН Ганна	
Феномен відчуження особистості в у мовах колоніального урбанізму (на матеріалі творів Лі Сана).....	265
ЛИТВИНЧУК Дарина	
Романтизація дощу в корейській культурі: від "Сонагі" (소나기) Хванг Сунвона (황순원) до сучасних дорам.....	269
МАКСИМЧУК Тетяна	
Антиколоніальна тематика в корейській літературі: опір через слово (на прикладі поезії Юн Донджу).....	273
МАШТАЛЯР Ірина, КІНДЖИБАЛА Оксана	
Лексичні перекладацькі трансформації у перекладі сучасного корейського художнього тексту українською мовою (на матеріалі роману "Мигдаль" Сон Вонпхьон)	278
МОРГУН Дарина	
Типологія образу митця в інтермедіальному просторі роману "Майстер фортепіано" Гво Цяншена	283
МОСКАЛЕНКО Елена-Вікторія	
Кім Донін: художній образ та ідейні засади концепції "мистецтва заради мистецтва" в колоніальну добу.....	286
МУСІЙЧУК Вікторія	
Наративи війни у свідченнях очевидців: компаративний аналіз в'єтнамських та українських воєнних щоденників	291
НАЛІМОВА Анастасія	
Феномен "літературної халлю" в контексті діалогу сходу й заходу: проблеми перекладу та рецепції корейської літератури.....	295
ПУШКАР Владислава	
Тема війни та її наслідків у романі Чхве Інхуна "Площа" (광장, 1960).....	298
РАДКЕВИЧ Анастасія	
Міфи та легенди як основа культурної традиції Кореї.....	301
ШАФ Валентина	
Велосипед як предмет пам'яті в романі Ву Мін'ї "Хроніки поцуплених роверів"	304
СЛАСТЬОН Сабріс	
Англійські метафізики та кримськотатарські суфійські поети XVII століття: діалог містичних традицій.....	309
СУБОТА Інна	
Трагізм жіночого досвіду у прозі Лейли Аль-'Усман: між покорою і спротивом	315

ТАРАН Софія

Трансформація жіночих персонажів в прозі ХХ століття:

образ матері, дружини, доньки 321

ЦАПЕНКО Валерія

Праці Ю Гільчуна як основа модернізації корейської мови та літератури..... 325

ТИТАРЕНКО Олександра

Аспекти буддійських наративів в поезії Хана Йонуна:

духовні мотиви та художні образи 330

ВОРОБЕЙ Ольга

Специфіка тематичної спрямованості фільмів Вана Сяошуая..... 335

ЯРЕМЕНКО Оксана

Жіночі образи в романі Лі Ера "Вишні на гранатовому дереві"

як відображення соціокультурних трансформацій сучасного Китаю 340

ЯВДОСЮК Серафима

Ієрархічна структура образної системи в поезії цю цзінь

у контексті гендерної емансипації та національно-революційного дискурсу..... 344

CONTENTS

DIDACTICS OF THE FOREIGN LANGUAGES

ASADCHYKH Oksana

Artificial intelligence in teaching translation from hieroglyphic languages:
methodological challenges and perspectives..... 19

ANDRIANOV Dmytro

Transformation of the linguodidactic paradigm: the application
of artificial intelligence in the training of Korean philology students..... 23

BONDAR Anna

The content of competence in the historical grammar of the Japanese language..... 27

EGAWA Hiroyuki

Analysis of Ukrainian students' attitudes toward the use of artificial intelligence
in Japanese writing instruction (based on the courses "Japanese language:
intermediate level" and "Japanese language: advanced level")..... 31

GHOSH Mridula

Development of Ukraine's public diplomacy in the context of study of languages
of South and East Asia 37

HA Thi Van Anh

Creating emotional arousal in class as a motivation
for achieving high learning outcomes 41

POTOROCHA Dmytro, SAVCHENKO Alla

Role play technique of teaching Chinese as a tool to create language
environment/atmosphere for high school students..... 45

VASHCHUK Dmytro, ASADCHYKH Oksana

Japanese-language phonetic competence in contemporary linguodidactics..... 50

YU Mi Gung

전쟁 한가운데 서 있는 우크라이나 키이우 셰우첸코 대학 한국어문학과 학생들의 현
상황과 미래 (신입생 사례를 들어서) / Current status and future prospects of Korean
studies students at Taras Shevchenko National University of Kyiv amidst the war:
focusing on freshman cases..... 54

ORIENTAL LINGUISTIC STUDIES

BRIANTSEV Volodymyr

Loss of meaning in Japanese-to-Ukrainian translation via English as a pivot language 61

FILONOVA Viktoriia, MAEJIMA Tomoko

Characteristics of Japanese communication: the case of refusal expressions
(断り表現 kotowari *hyōgen*)..... 65

HOBOVA Yevheniia

Information selection and discourse control: China and the war in Ukraine..... 70

HORBENKO Artem

Linguopragmatic strategies of code-switching in modern Chinese discourse 73

ISAIEVA Natalia

Chinese mass media in covering the Russia-Ukraine war..... 79

ISHCHENKO Anastasiia, DOVZHENKO Kateryna	
Linguocultural specificity of konglish as a result of hybridization of Korean and English-speaking communicative spaces	83
KINDZHYBALA Oksana	
Terminological and discourse aspects of Korean text translation	88
KOMARNYTSKA Tamara	
Features of the language of Japanese glamour magazines	94
KOMISAROV Kostiantyn, BORYSHPOLETS Yulia	
Etiquette of indirectness: softening Japanese speech to preserve social harmony	97
KONONENKO Yana	
Pragmatic potential of lexical innovations in the consumer culture of contemporary China	102
KORNEVA Iryna	
Linguocultural features of translating phraseological units of the crimean tatar language (based on the works of Yusuf Bolat).....	106
KOROLOVA Vladyslava	
The functions and peculiarities of translation of sound-imitative and action words in manga and webcomics	109
KOZMIN Mykhailo	
Problems of translating culturally marked lexis in Ukrainian localization of Korean film texts.....	113
KOZORIZ Oleksander	
Automatic pos tagging, morphological and syntactic analysis of Chinese text.....	119
KRAVETS Olena	
The impact of digital communication on the formation of youth language abbreviations in Japanese online discourse	128
KYRYK Olga	
Translation of culture-specific vocabulary in Japanese folk tales: a linguocultural aspect.....	133
LEPSKA Viktoriia	
Transformation of korean phraseological units in online discourse.....	137
LIKSUNOVA Sofiia, NESTERENKO Olha	
Specifics of representation the stereotypical image of a foreigner in chinese-language humorous discourse	142
LOGVYN Marta	
Between idiom and term: chengyu in the chinese-language discourse on art history	148
MAEJIMA Tomoko, FILONOVA Viktoriia	
明治以降における日本人の漢字使用の変化 — 戦後国語改革を中心に —/ Changes in the use of kanji by Japanese people since the meiji period: focusing on the postwar language reforms.....	153
MAKAROVA Olha	
Lewis Carroll's language play as an object of translation into hindi, turkish, and crimean tatar.....	157
MARTYNYUK Stanislav	
Phonological deafness to sound [f] as common feature of ukrainian, sanskrit, and indonesian languages	161
MATIUK Ivan, NECHYPORENKO Bohdan	
The linguocultural aspect of compliments in Chinese electronic discourse.....	167

OKSIN Nataliia	
The mediating role of the English language in the translation of korean terminology for foreign economic activity.....	177
PETROVSKA Oleksandra	
School meal language: a linguistic analysis of colloquial slang among south korean adolescents	185
PIDVOINYI Volodymyr	
Stages of development of the crimean tatar lexicographical tradition	189
PYLYPENKO Anastasiia	
Cognitive phraseology and digital ethnolinguistics: transformation of cultural codes in network discourse.....	192
SAFIANOVA Mariia	
Real estate vocabulary in the Japanese language: diachronic and functional-stylistic analysis	196
SANDROVYCH Tymur, TOPOLNIAK Oleksii	
Specifics of onomatopoeic vocabulary classification in the "Legends of war" doujinshi series by Matsuda Hi	201
SHEVCHENKO Olha, DYBSKA Tetiana	
Features of the Ukrainian translation	205
STAROSHCHUK Veronika, MAKOVSKA Mariia	
Verbal means of representing aesthetic values in chinese-language advertising of cosmetic products	209

ORIENTAL LITERATURES

BARANCHUK Khrystyna	
Traditions and innovation in the works of Yi Kwangsu: literary novelties in the novel "The heartless" (무정, 1917).....	214
BORYSYK Anastasia	
The influence of western literature on the works of Kim Ok: borrowing and originality.....	218
BOTVINKIN Yuri, ZUBOK Valeria	
Psychological prose in contemporary hindi literature (based on Manisha Kulshreshth's novel "The sleep loop")	224
BURKALO Valeria	
Anti-japanese themes in the poetry of Lee Sang-Hwa: artistic devices and ideological content.....	228
CHERKASOVA Darina, DOVZHENKO Kateryna	
Strategies of artistic representation of collective trauma in the literatures of Ukraine and Korea: a comparative aspect.....	232
DASHKIIIEV Iaroslav	
Collective memory and the politics of forgetting in Ma Jian's "China dream"	238
DEINEHA Karina	
Symbolism as a means of national resistance: poetic strategies of Hong Sa-Yong in the era of Japanese colonisation.....	242
DIDENKO Yelyzaveta	
Synthesis of modernist poetics and confucian aesthetics in Bai Xianyong's short prose (based on the collection "Taipei people")	247

JU Koungok	
Authorial footnotes as sites of cultural mediation: a comparative analysis of the English and Ukrainian translations of Kim Jiyoung, born 1982	250
KIM Suk Won	
한국 옛이야기의 유형별 특징과 현대적 가치에 관한 연구: 구비문학, 전설, 민요를 중심으로 / A study on the characteristics and modern values of Korean folk narratives: focusing on oral literature, legends, and folk songs	255
KOSENKO Shakhide	
The image of a woman in the poetry of chairil anwar during the war years	261
KUZAN Hanna	
Phenomenon of personal alienation under colonial urbanism (based on the works of Yi Sang)	265
LYTVYNCHUK Daryna	
The romanticization of rain in korean culture: from "Sonagi" (소나기) by Hwang Sun-Won (황순원) to contemporary Korean dramas	269
MAKSYMCHUK Tetiana	
Anti-colonial themes in Korean literature: resistance through word (based on the poetry of Yun Dongju).....	273
MASHTALIAR Iryna, KINDZHYBALA Oksana	
Lexical translation transformations in the Ukrainian translation of contemporary Korean literary texts (based on the novel 'Almond' by Sohn Won-Pyung)	278
MORHUN Daryna	
Typology of the artist's image in the intermedial space of the novel "The piano tuner" by Guo Qiangsheng	283
MOSKALENKO Elena-Viktoriia	
Kim Dong-In: artistic image and ideological foundations of the "art for art's sake" concept in the colonial era.....	286
MUSHCHUK Viktoriia	
War narratives in eyewitness testimony: a comparative analysis of Vietnamese and Ukrainian war diaries	291
NALIMOVA Anastasiia	
The phenomenon of "Literary hallyu" in the context of the east–west dialogue: issues of translation and reception of Korean literature	295
PUSHKAR Vladyslava	
Theme of war and its consequences based on Choi In-Hun's novel "The square" (광장, 1960).....	298
RADKEYVYCH Anastasiia	
Myths and legends as the foundation of Korea's cultural tradition	301
SHAF Valentyna	
The bicycle as an object of memory in Wu Ming-Yi's novel the stolen bicycle	304
SLASTON Sabriie	
English metaphysical poets and crimean tatar sufis of the 17th century: a dialogue of mystical traditions	309
SUBOTA Inna	
The tragic dimension of female experience in the prose of Laylā Al-‘Uthmān: between submission and resistance	315

TARAN Sofiia	
Transformation of female characters in XX century prose: the image of the mother, wife, and daughter	321
TSAPENKO Valeria	
Yu Kil-Chun's works as the foundation of modernization of Korean language and literature	325
TYTARENKO Oleksandra	
Aspects of buddhist narratives in the poetry of Han Yong-Un: spiritual motifs and artistic imagery.....	330
VOROBEL Olha	
The specificity of thematic in Wang Xiaoshua's films.....	335
YAREMENKO Oksana	
Female characters in Li Er's novel "Cherries on a pomegranate tree" as a reflection of sociocultural transformations in contemporary China.....	340
YAVDOSIUK Serafyma	
The hierarchical structure of the figurative system in Qiu Jin's poetry in the context of gender emancipation and national revolutionary discourse	344

Костянтин КОМИСАРОВ, канд. філол. наук, доц.
ORCID ID: 0000-0002-2164-6244
e-mail: k.komisarov@kubg.edu.ua

завідувач кафедри японської мови і перекладу
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, Київ, Україна

Юлія БОРИШПОЛЕЦЬ, ст. викл.

ORCID ID: 0009-0001-9958-9315

e-mail: y.boryshpolets@kubg.edu.ua

кафедри японської мови і перекладу,

заступник декана з науково-методичної та навчальної роботи

Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, (Київ, Україна)

ЕТИКЕТ НЕПРЯМОСТІ: ЯПОНСЬКІ МОВНІ ЗАСОБИ УНИКНЕННЯ КАТЕГОРИЧНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗБЕРЕЖЕННЯ ГАРМОНІЇ

Досліджено етикет непрямості в японській лінгвокультурі. Проаналізовано лексичні та граматичні засоби пом'якшення висловлювань, зокрема філери, часткове заперечення, риторичні питання та незавершені речення. Особливу увагу приділено контекстуальності офіційного дискурсу та мовним способам дотримання соціальної дистанції через уникнення втручання у внутрішній світ співрозмовника. Висвітлено контраст між граматичною ввічливістю та інтенцією, що є формою соціального маскування.

Ключові слова: японська мова, етикет непрямості, соціальна гармонія, мовна ввічливість, стратегія дистанціювання, соціальне маскування, граматики ввічливості.

Kostiantyn KOMISAROV
Yulia BORYSHPOLETS

ETIQUETTE OF INDIRECTNESS: SOFTENING JAPANESE SPEECH TO PRESERVE SOCIAL HARMONY

The study examines the etiquette of indirectness in Japanese linguoculture. Lexical and grammatical means of softening utterances are analyzed, specifically fillers, partial negation, rhetorical questions, and unfinished sentences. Particular attention is paid to the contextuality of official discourse and linguistic methods of maintaining social distance by avoiding interference in the interlocutor's internal emotional state. The contrast between grammatical politeness and intention, which serves as a form of social masking, is highlighted.

Keywords: Japanese language, etiquette of indirectness, social harmony, linguistic politeness, distancing strategy, social masking, grammar of politeness.

Розмову про етикет непрямості в японській лінгвокультурі варто починати з питання комунікативної парадигми японського суспільства. Нерідко наголошується на тому, що комунікація японців базується на принципі "Wa"

(和) – соціальної гармонії, яка традиційно ставиться вище за індивідуальну чіткість висловлювання. Водночас варто усвідомлювати, що уникнення категоричності в мовленнєвій практиці не є ознакою слабкості чи невпевненості мовця; це стратегічний метод "збереження обличчя" (*face-saving*), а також оптимальної мінімізації ризику прямого протистояння чи відвертої критики (Malovana, & Yusiuk, 2020). У зв'язку з цим, останнім часом багато говориться про провідну роль лексичних і граматичних засобів пом'якшення звучання висловлювання, що виступають інструментом соціального маскування і, навіть, самозахисту, а також про стратегію дистанціювання, засновану на використанні непрямих виразів (наприклад, *~mitai na* "щось на кшталт..." чи *~tte iu ka* "так би мовити..."), що дозволяє мовцеві психологічно ніби відсторонитися від власного твердження, роблячи його менш "остаточним" чи "категоричним" (断定的).

Наступна проблема, на яку ми пропонуємо звернути увагу, – це психологічне підґрунтя, адже історично склалося так, що для пересічного японця висловити власну думку надто прямо означає підставити себе під удар у разі незгоди співрозмовника. Отже, ми маємо справу зі своєрідним психологічним захистом мовця: якщо твердження сформульоване нечітко, "розмито", то в разі виникнення критики її об'єктом виявиться саме це висловлення, а не особистість автора повідомлення. У зв'язку з цим говорять навіть про "естетику невизначеності", сутність якої вбачається в тому, що в японській культурі вважається невиправдано грубим нав'язувати власні погляди як абсолютну істину – натомість мовець надає слухачеві "простір для міркувань" (余地) (対論 [第8話・後編]).

Переходячи до детального аналізу мовних засобів пом'якшення, згадаймо насамперед про лексичне "розмиття". Використання так званих філерів (フィラー) і слів-паразитів у японській мові виконує важливу прагматичну функцію: слова-сигнали *nanka* "якось/щось", *mitai na* "щось на кшталт...", *sou iu* "такого роду" не просто заповнюють паузи, а сигналізують про готовність до діалогу та повагу до простору співрозмовника. Це дозволяє уникати чітких визначень, які легко спростувати: А : もうすぐ母の誕生日なんだけど、何がいいかな。 В : うーん、花なんかいいんじゃない? (А: Скоро в мамі день народження. Що ж їй подарувати? В: Ну... Може, квіти? Чи що?) (【JLPT N 3】 文法・例文 : ~など / ~なんか / ~なんて).

Серед граматичних структур уникнення категоричності в японській мові найактуальнішими натеper вважаються ті, що виражають: а) часткове заперечення; б) думку як риторичне питання; в) обмеження перспективи; г) структурну незавершеність.

Часткове заперечення дозволяє позбутися категоричного припущення чи висновку, не відкидаючи при цьому весь факт: 別の会社へ転職したいという君の気持ちがわからないわけではない。(Не те, що б я не розумів твого бажання перейти на роботу до іншої компанії, але...) (【JLPT N 3】 文法・

例文：わけではない / わけじゃない). Це допомагає уникнути надмірної прямолінійності, що зазвичай вважається недоречною ("це не означає, що я не..." звучить м'якше за пряме вираження, наприклад, невдоволення чи розчарування).

Думка як риторичне питання делікатно схиляє співрозмовника до згоди, а мовець не виглядає при цьому самовпевнено: 明日の試合、もしかしたら勝てるのではないだろうか。(Чи зможемо ми перемогти на завтрашньому матчі?) (【JLPT N3 文法】 ~のではないだろうか/のではないかと思う).

Обмеження перспективи – це коли мовець підкреслює, що розглядає питання лише з одного боку, визнаючи при цьому існування інших поглядів: ワンさんの性格からいうと、無断で欠席するはずがないですが。何かあったのだろうか。(Знаючи характер пана Вана, важко уявити, що він може бути відсутнім без дозволу. Мабуть, щось трапилось) (【JLPT N2】 文法・例文：～からいうと / ～からいって / ～からいえば). Це ніби формально знімає відповідальність за виголошення абсолютної істини.

Феномен незавершених речень (言いさし文) базується, по-перше, на соціальній довірі (мовець свідомо залишає фінал відкритим, даючи слухачеві право самому зробити висновок) і, по-друге, на спільній творчості (банальний монолог формально перетворюється на спільний процес комунікації, де слухач стає активним учасником творення сенсу): 電車で忘れ物をしてしまったんですが。(Я забув у потязі речі...); пор.: 電車で忘れ物をしてしまったんですが、どうすればいいですか。(Я забув у потязі речі. Що мені тепер робити?) (言いさし文とは? (言いさし表現) | 毎日のんびり日本語教師).

Один із найцікавіших аспектів японського дискурсу – контраст між граматикою та інтенцією – заснований на використанні надзвичайно м'яких граматичних конструкцій, за якого зміст претензій може залишатися досить жорстким. Так, ちよつと難しいですね... (Це трохи складно, чи не так?) містить слово-пом'якшувач *chotto* ("трохи") та частку *ne* (для пошуку згоди). Насправді ж у такий спосіб можуть транслювати претензію: "Це абсолютно неможливо, я цього не робитиму, і вам не варто було навіть питати". Ще одним яскравим прикладом є використання форми *~te itadakereba to omoimasu* ("Я був би вдячний, якби ви змогли..."), що на виробництві звучить як м'яке прохання, але фактично – це наказ, невиконання якого матиме серйозні наслідки.

Коли йдеться про соціальне маскування в японській лінгвокультурі, ввічливість розглядається як дистанція. Надмірна ввічливість (敬語) часто використовується як інструмент створення психологічної стіни. Якщо людина, із якою ви зазвичай спілкуєтеся нейтрально, раптом переходить на "надввічливий" регістр, це сприймається як тривожний сигнал: お子さん、ピアノがお上手ですね! (Ваша дитина так майстерно грає на піаніно!) містить імпліцитне повідомлення такого змісту: "Ваша дитина створює нестерпний шум, і я це чую крізь стіни, тож майте совість і припиніть це негайно!". Причому, що ввічливіша форма, то серйознішим може бути прихований за нею меседж.

Аналіз японського етикету непрямості з погляду лінгводидактики, поза сумнівом, є темою окремої розмови, пов'язаної з оптимальним урахуванням ситуативного контексту в методиці викладання іноземної мови. Зараз зазначимо лише, що для студентів, які вивчають японську мову, критично важливо розуміти, так би мовити, "градус категоричності, заснований на ієрархії впевненості": пряме твердження характеризується високою категоричністю, прикінцева форма *~darou* транслює впевнене припущення, а форма *~de wa nai darou ka* – делікатне припущення з низьким рівнем впевненості (наведена тут парадигма – лише один приклад; граматичних форм, пов'язаних із "градусом категоричності", у японській мові чимало).

Також варто сказати кілька слів про контекстуальність та соціальну дистанцію. В офіційному дискурсі речення стають довшими не через надлишок інформації, а через нагромадження своєрідних "подушок безпеки". Що вища відповідальність, то менше в реченні залишається місця для суб'єктивного "Я". Якщо у дружній розмові достатньо сказати: *Chotto matte* ("Почекай трохи"), то в офіційній ситуації спілкування зазвичай кажуть: *Shoushou omachi itadakereba to zanjimasu*. Тут використано префікс ввічливості (*o-*), скромну ввічливу форму (*itadaku*), припущення (*-reba*), цитування думки (*to*) і дієслово "знати/думати" у надввічливій формі (*zanjimasu*). Якщо спробувати передати це українською мовою максимально еквівалентно, то вийде щось на кшталт: "Я існую в стані думки про те, що отримав би вашу ласку, якби ви зачекали". Вважається, що в такий спосіб мовець знімає з себе відповідальність за прямий наказ.

Під соціальною дистанцією мається на увазі заборона на втручання у внутрішній світ іншої людини. Це один із найцікавіших аспектів японської психолінгвістики. Вважається нечемним (і не вельми адекватним) стверджувати, що ви точно знаєте, що відчуває інша людина, особливо якщо вона вища за статусом. Наведемо лише один приклад. Студентам ще на початковому рівні вивчення японської мови пояснюють, що суфікс *~garu* використовується для опису емоцій, почуттів чи бажань третьої особи, прояви яких можна спостерігати ззовні (щодо своїх власних емоцій, почуттів та бажань за допомогою *~garu* не висловлюються). Щодо рівної або молодшої особи можна сказати: *Tanaka-kun ga kowagatte iru* ("Танака боїться / виявляє страх"). Це нормально – ви просто констатуєте факт. Щодо вищої за статусом особи (начальника, вчителя тощо) так не говорять, адже це прозвучить так, ніби ви сприймаєте цю особу як дитину (чи навіть тварину, домашнього улюбленця). Це вважатиметься порушенням особистих кордонів, втручанням у приватний емоційний простір. Аби такого не сталося, використовують описові, непрямі форми або шанобливу мову: *Buchou wa go-fuan no you desu* ("Здається, пан начальник відчуває занепокоєння").

Особливої уваги заслугоує японське мистецтво "читання між рядків" чи, буквально, "читання повітря" (空気を読む). Варто навчитися розпізнавати справжні наміри за нечіткими виразами. Так, якщо японець каже *chotto...*

("трішки...") або закінчує речення на ~*kedo*, це слід розуміти як ввічливе "ні", тобто відмову, попри відсутність відповідних слів (із прямим значенням).

Майстерне володіння етикетом непрямоті як засобом уникнення категоричності дозволяє, зокрема, виробити багато практичних рекомендацій для копірайтерів і бізнес-комунікаторів, як це робить, зокрема, Іноуе Акіра. Хоча в японському копірайтингу часто радять використовувати категоричні ствердження для надійності, є випадки, коли їх варто уникати: надто категоричні поради купити товар можуть виглядати нав'язливо та непереконливо; надмірне узагальнення у судженнях щодо великих груп людей (напр., "чоловіки – це...") звучить непрофесійно; варто чітко зазначати, що думка є особистим відчуттям автора ("я відчуваю, що..."), щоб уникнути зайвих суперечок (「断定表現を避ける」ときの工夫を考える【文章術051】 | いのうえあきら).

Японський етикет непрямоті – це не просто лінгвістична особливість, а складний інструмент підтримки соціального балансу. Вивчення цих засобів дозволяє не лише краще розуміти мову, а й оволодіти мистецтвом тонкої дипломатії, де недоказане слово часто важить більше за вимовлене.

Список використаних джерел

Malovana, N., & Yusiuk, A. (2020). Face saving aspects in intercultural communication. *Visnik Mariupol's'kogo deržavnogo universitetu. Seriâ: Filologîâ*, 13(22), 189–196. <https://doi.org/10.34079/2226-3055-2020-13-22-189-196>

対論 [第8話・後編] 稲畑廣太郎×田中康嗣余地・余白・余韻 | 和塾. 和塾 | 最高峰の和文化体験. <https://www.wajuku.jp/serialize/19稲畑さんに学ぶ/>

【JLPT N3】文法・例文：～など / ～なんか / ～なんて. 日本語NET. <https://nihongokyoshi-net.com/2019/07/19/jlptn3-grammar-nado/>

【JLPT N3】文法・例文：わけではない / わけじゃない. 日本語NET. <https://nihongokyoshi-net.com/2018/07/18/jlptn3-grammar-wakedewanai/>

【JLPT N3文法】～のではないだろうか/のではないかと思う. 日本語教師ゆたかのブログ https://yutakanihongo.com/n3-nodewanaidarouka_nodchanaidarouka

【JLPT N2】文法・例文：～からいうと / ～からいって / ～からいえば. 日本語NET. <https://nihongokyoshi-net.com/2019/05/27/jlptn2-grammar-karaiuto/>

言いさし文とは？(言いさし表現) | 毎日のんびり日本語教師. 毎日のんびり日本語教師. <https://mainichi-nonbiri.com/jltct/unfinished-sentences/>

「断定表現を避ける」ときの工夫を考える【文章術051】 | いのうえ あきら. note (ノート). https://note.com/akira_e_noway/n/n34076a98a044

Наукове видання

НАУКОВІ ЧИТАННЯ ПАМ'ЯТІ ЗАГИБЛИХ СХОДОЗНАВЦІВ

Матеріали
III Міжнародної науково-практичної конференції

5 травня 2026 року
Київ, Україна

Друкується за авторською редакцією

Оригінал-макет виготовлено ВПЦ "Київський університет"

Формат 70x100/16. Обл.-вид. арк. 21,5. Ум. друк. арк. 28,2. Наклад 100. Зам. № 226-11829.
Гарнітура Times New Roman. Папір офсетний. Друк офсетний. Вид. № Іф39.
Підписано до друку 24.06.26.

Видавець і виготовлювач
ВПЦ "Київський університет"
Б-р Тараса Шевченка, 14, м. Київ, 01601, Україна
☎ (38044) 239 32 22; (38044) 239 31 58; (38044) 239 31 28
e-mail: vpc@knu.ua
<http://vpc.knu.ua>

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 1103 від 31.10.02